YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

23 päivänä helmikuuta 2006 *

Asiassa C-471/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesfinanzhof (Saksa) on esittänyt 14.7.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.11.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Finanzamt Offenbach am Main-Land

vastaan

Keller Holding GmbH,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit N. Colneric, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), E. Juhász ja E. Levits,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.12.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Finanzamt Offenbach am Main-Land, asiamiehenään V. Hageböck,

— Keller Holding GmbH, edustajinaan Steuerberater K. Friedrich, Steuerberater H. Rehm sekä Rechtsanwalt J. Nagler,

— Saksan hallitus, asiamiehinään N. Wunderlich ja U. Forsthoff,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. Jackson, avustajinaan barrister S. Moore ja barrister J. Stratford,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. Lyal ja K. Gross,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY:n perustamissopimuksen 52 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 43 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 58 ja 73 b artiklan (joista on muutettuina tullut EY 48 ja EY 56 artikla) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastapuolina ovat Finanzamt Offenbach am Main-Land ja Keller Holding GmbH (jäljempänä Keller Holding), joka on Saksassa yleisesti verovelvollinen yhtiö, ja jossa on kyse sellaisten rahoitusmenojen vähennyskelvottomuudesta verotuksessa, joilla on taloudellinen yhteys osinkoihin, jotka Itävaltaan sijoittautunut välillisesti omistettu tytäryhtiö on sille maksanut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Sopimus Euroopan talousalueesta

3 Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3; jäljempänä ETA-sopimus) 6 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ovat sisällöltään samoja kuin vastaavat Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen tai Euroopan hiili- ja

teräsyhteisön perustamissopimuksen taikka näitä kahta perustamissopimusta sovellettaessa annettujen säädösten säännöt, määräyksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista antamien merkityksellisten ratkaisujen mukaisesti, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta oikeuskäytännön kehittämistä tulevaisuudessa."

4 ETA-sopimuksen 31 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Tämän sopimuksen määräysten mukaisesti ei ole rajoituksia, jotka koskevat EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion [Euroopan vapaakauppaliittoon kuuluvan valtion] kansalaisen vapautta sijoittautua EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion alueelle. Tämä koskee myös EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion alueelle sijoittautuneen EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion kansalaisen vapautta perustaa kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä kyseisten valtioiden alueelle.

Jollei 4 luvun määräyksistä muuta johdu, sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti 34 artiklan toisessa alakohdassa tarkoitettuja yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia."

5 ETA-sopimuksen 34 artiklassa säädetään seuraavaa:

"EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on sopimuspuolten alueella, rinnastetaan tämän luvun määräyksiä sovellettaessa luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion kansalaisia.

'Yhtiöillä' tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa."

Yhteisön säännökset

6 Eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23 päivänä heinäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/435/ETY (EYVL L 225, s. 6) 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jos emoyhtiölle tytäryhtiönsä osakkaana jaetaan voittoa muutoin kuin tämän selvitystilaan joutumisen yhteydessä, emoyhtiön sijaintivaltion on:

— joko oltava verottamatta tätä voittoa,

— tai verotettava voittoa mutta samalla valtuutettava tämä yhtiö vähentämään veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus — —.

2. Kukin jäsenvaltio voi kuitenkin säätää, ettei osuuteen liittyviä kuluja tai tytäryhtiön voitonjaosta johtuvia arvonalennuksia saa vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista. — —"

Saksan liittotasavallan ja Itävallan tasavallan välinen kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus

7 Saksan liittotasavallan ja Itävallan tasavallan välillä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tulo- ja varallisuusverotuksen sekä elinkeinoverotuksen ja kiinteistöverotuksen alalla 4 päivänä lokakuuta 1954 tehdyn sopimuksen (jäljempänä verosopimus) 15 artiklassa määrätään, että "— — asuinvaltio vapauttaa verosta tulot, jotka ovat peräisin osingonjaosta, jonka tässä valtiossa asuva yhtiö saa toisessa sopimusvaltiossa asuvalta yhtiöltä, jonka pääomasta ensin mainittu yhtiö omistaa suoraan vähintään 10 prosenttia".

Kansallinen lainsäädäntö

8 Vuoden 1991 yhteisöverolain (Körperschaftsteuergesetz 1991, jäljempänä KStG) 8 b §:n 1 momentissa, jonka otsikko on "Osakkuus ulkomaisissa yhtiöissä", säädetään, että osinkoja, jotka yleisesti verovelvollinen yhteisö saa yleisesti verovelvolliselta pääomayhtiöltä, ei oteta huomioon verotettavan tulon laskemisessa, siltä osin kuin se osa omasta pääomasta, joka on peräisin verovapaista ulkomaisista tuloista, "katsotaan käytetyn tähän tarkoitukseen".

9 Tämä säännös mahdollistaa muun muassa sen, että Saksassa yleisesti verovelvollinen yhteisö voi jakaa sen konsernin sisällä, johon se kuuluu, uudelleen Itävaltaan sijoittautuneilta yhtiöiltä saamansa osingot, jotka ovat verosopimuksen 15 artiklan mukaan Saksassa verovapaita, ilman että näin uudelleen jaetut osingot sisällytetään ne saaneen yhtiön verotettavaan tuloon.

10 Jos kyse on pelkästään kotimaisista yhtiöistä, Saksassa yleisesti verovelvollisen yhtiön toiselle yleisesti verovelvolliselle yhtiölle jakamat osingot sisällytetään viimeksi mainitun yhtiön yhteisöveron määräytymisperusteeseen. Jaettujen voittojen kahdenkertaisen verotuksen välttämiseksi vuoden 1990 tuloverolain (Einkommensteuergesetz 1990, jäljempänä EStG) 36 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetään, että yleisesti verovelvollisen yhteisön, joka jakaa osinkoa, maksama vero vähennetään osingonsaajan maksettavasta verosta. Vaikka osingot näin ollen sisällytetään Saksassa yleisesti verovelvollisten yhteisöjen veron määräytymisperusteeseen, viimeksi mainitut vapautetaan saaduista osingoista perittävästä verosta jo maksetun veron vähentämiseen perustuvalla menetelmällä.

11 EStG:n 3 c §:ssä säädetään, että jos menoilla on välitön taloudellinen yhteys verovapaisiin tuloihin, niitä ei voida vähentää verotettavaa tuloa määritettäessä.

12 Tämän säännöksen, luettuna yhdessä KStG:n 8 b §:n 1 momentin kanssa, mukaan kieltoa vähentää rahoitusmenot, jotka liittyvät osakkuuteen yhtiössä, ei sovelleta, jos verovapausjärjestelmän piiriin kuuluvia osinkoja ei ole jaettu. Jos tämän järjestelmän piiriin kuuluvia osinkoja sitä vastoin on jaettu, osakkuuden rahoitusmenot ovat vähennyskelvottomia siltä osin kuin ne liittyvät näihin osinkoihin.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

13 Keller Holding, jonka kotipaikka ja liikkeenjohto ovat Saksassa, omisti vuosina 1993–1995 ainoana yhtiömiehenä yhtiöosuudet muun muassa toisesta Saksaan

sijoittautuneesta yhtiöstä eli Keller Grundbau GmbH -nimisestä yhtiöstä (jäljempänä Keller Grundbau). Viimeksi mainittu yhtiö puolestaan omisti yhtiöosuudet Itävaltaan sijoittautuneesta Keller Grundbau GmbH Wien -nimisestä yhtiöstä (jäljempänä Keller Wien).

14 Keller Wien jakoi vuosilta 1994 ja 1995 osinkoja, jotka Keller Grundbau sai verosopimuksen määräysten mukaisesti verovapaasti, ja Keller Grundbau jakoi ne uudelleen Keller Holdingille. KStG:n 8 b §:n 1 momentin mukaisesti näin uudelleen jaettuja osinkoja ei otettu huomioon määritettäessä Keller Holdingin yhteisöveron määräytymisperustetta.

15 Viimeksi mainittu vähensi kuluina kaikki sen pääoman korot, jonka se oli lainannut ryhtyäkseen osakkaaksi Keller Grundbaussa, sekä siihen liittyvät hallintomenot. Finanzamt Offenbach-Stadt, jolle Keller Holdingin yhteisöverotus tuolloin kuului, epäsi mainittujen menojen vähentämisen KStG:n 8 b §:n 1 momentin ja EStG:n 3 c §:n nojalla, siltä osin kuin nämä menot liittyivät verovapaisiin osinkoihin eli Keller Wieniltä saatuihin osinkoihin.

16 Keller Holding nosti kanteen Hessische Finanzgerichtissä, joka hyväksyi kanteen vuosia 1994 ja 1995 koskevien verotuspäätösten osalta. Mainittu tuomioistuin katsoi, että kyseessä olevat kansalliset säännökset olivat perustamissopimuksen 52, 58 ja 73 b artiklan vastaisia.

17 Tämän jälkeen Finanzamt Offenbach am Main-Landista tuli toimivaltainen Keller Holdingin verotuksen osalta. Se teki Revision-valituksen Bundesfinanzhofiin Hessische Finanzgerichtin tuomiosta, jolla mainitun yhtiön kanne hyväksyttiin.

18 Bundesfinanzhof toteaa, että koska Itävaltaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön Saksassa yleisesti verovelvolliselle emoyhtiölle maksamat osingot eivät kuulu emoyhtiön verotettaviin tuloihin, KStG:n 8 b §:n 1 momentin ja EStG:n 3 c §:n mukaan viimeksi mainitun osakkuuksiin liittyvistä menoista vähennyskelvotonta on se osa, joka liittyy verovapaisiin osinkoihin. Sitä vastoin Saksassa yleisesti verovelvollisen yhtiön Saksaan sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä saamat osingot kuuluvat osingonsaajayhtiön verotettaviin tuloihin ja tämän yhtiön osakkuuksiin liittyvät menot ovat vähennyskelpoisia menoja, vaikka siitä syystä, että osingot jakaneen yhtiön maksama vero vähennetään osingot saavan osakkeenomistajan maksettavasta verosta, Saksassa yleisesti verovelvolliset yhtiöt on tosiasiassa vapautettu verosta muiden Saksaan sijoittautuneiden yhtiöiden maksamien osinkojen osalta.

19 Tässä tilanteessa Bundesfinanzhof päätti keskeyttää asian käsittelyn ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko [EY] perustamissopimuksen 52 artiklan, luettuna yhdessä perustamissopimuksen 58 artiklan kanssa, sekä [EY] perustamissopimuksen 73 b artiklan vastaista, että yhteisön rahoitusmenot, jotka ovat välittömässä taloudellisessa yhteydessä sellaisiin Saksassa verovapaisiin tuloihin, jotka on saatu sellaisen pääomayhtiön osakkuuden perusteella, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, saadaan vähentää elinkeinotoiminnan harjoittamiseen liittyvinä kuluina ainoastaan siltä osin kuin kyseisen osakkuuden perusteella ei jaeta verovapaata voittoa?"

Ennakkoratkaisukysymys

20 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy kysymyksellään, ovatko EY:n perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta

koskevat määräykset esteenä jäsenvaltion säännöksille, joissa tässä valtiossa yleisesti verovelvolliselta emoyhtiöltä evätään sellaisiin osinkoihin liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuus verotuksessa, jotka ovat verovapaita siitä syystä, että ne ovat peräisin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä.

Alustavat toteamukset

21 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Keller Holdingin osakkuuteen Keller Grundbaussa liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuus on evätty tilikausien 1994 ja 1995 osalta, siltä osin kuin nämä menot liittyvät Itävaltaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön saksalaiselle tytäryhtiölle maksamiin osinkoihin, jotka viimeksi mainittu on maksanut edelleen emoyhtiölle.

22 Finanzamt Offenbach am Main-Landin sekä Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten väitteet, joiden mukaan pääasiassa on kyse täysin jäsenvaltion sisäisestä tilanteesta, joten perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta tai pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten tulkinta ei ole tarpeen, on suoralta kädeltä hylättävä.

23 Vaikka pääasia tosin koskee emoyhtiötä, jonka kotipaikka on Saksassa ja joka on nostanut kanteen Saksan verohallinnon päätöksestä, jolla siltä on evätty sellaisen tytäryhtiön osakkaaksi ryhtymisestä aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuus, jonka kotipaikka on myös Saksassa, on kuitenkin niin, että tämä päätös perustuu kansallisiin säännöksiin, joiden mukaan mainitut menot ovat vähennyskelvottomia, koska niiden ja Itävaltaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön maksamien osinkojen, jotka sellaisina on verosopimuksen 15 artiklan mukaan Saksassa vapautettu yhteisöverosta, välillä oletetaan olevan välitön taloudellinen yhteys.

24 Koska pääasiassa kyseessä olevia säännöksiä sovelletaan tilanteisiin, joilla on yhteys jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, mainitussa asiassa esillä oleva ongelma kuuluu perustamissopimuksen perusvapauksia koskevien määräysten soveltamisalaan (ks. vastaavasti asia 286/81, Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, tuomio 15.12.1982, Kok. 1982, s. 4575, Kok. Ep. VI, s. 611, 9 kohta ja asia C-300/01, Salzmann, tuomio 15.5.2003, Kok. 2003, s. I-4899, 32 kohta).

25 Lisäksi on todettava, että Itävallan tasavalta on liittynyt Euroopan unioniin vasta 1.1.1995. Tästä seuraa, että siltä osin kuin pääasia koskee tosiseikkoja, jotka ovat tapahtuneet vuonna 1994, perustamissopimusta ei sovellettu tähän valtioon.

26 Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa sen käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiään esittäessään viitannut tiettyyn yhteisön oikeuden määräykseen tai säännökseen (ks. erityisesti asia C-87/97, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, tuomio 4.3.1999, Kok. 1999, s. I-1301, 16 kohta ja asia C-456/02, Trojani, tuomio 7.9.2004, Kok. 2004, s. I-7573, 38 kohta).

27 Näin ollen, kuten Keller Holding ja Euroopan yhteisöjen komissio toteavat, siltä osin kuin ennakkoratkaisupyyntö koskee vuodelta 1994 peräisin olevia tosiseikkoja, on otettava huomioon ETA-sopimuksen sijoittautumisvapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevat määräykset, joita sovellettiin Saksan liittotasavallan ja Itävallan tasavallan välisiin suhteisiin 1.1.1994 lukien siihen asti, kunnes viimeksi mainittu liittyi Euroopan unioniin.

Sijoittautumisvapautta koskevien määräysten tulkinta

28 Aluksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan välitön verotus kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, mutta jäsenvaltioiden on tätä toimivaltaansa käyttäessään noudatettava yhteisön oikeutta (asia C-311/97, Royal Bank of Scotland, tuomio 29.4.1999, Kok. 1999, s. I-2651, 19 kohta ja asia C-319/02, Manninen, tuomio 7.9.2004, Kok. 2004, s. I-7477, 19 kohta).

29 Sijoittautumisvapaus, joka perustamissopimuksen 52 artiklassa tunnustetaan jäsenvaltioiden kansalaisille ja joka sisältää oikeuden ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeuden perustaa ja johtaa yrityksiä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia, sisältää perustamissopimuksen 58 artiklan mukaan niiden jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettujen yhtiöiden, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella, oikeuden harjoittaa toimintaansa kyseisessä jäsenvaltiossa tytäryhtiön, sivuliikkeen tai kauppaedustajan liikkeen välityksellä (asia C-307/97, Saint-Gobain ZN, tuomio 21.9.1999, Kok. 1999, s. I-6161, 35 kohta).

30 Lisäksi vaikka sijoittautumisvapautta koskevien määräysten tarkoituksena on niiden sanamuodon mukaan varmistaa se, että muista jäsenvaltioista tulevia kohdellaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa samalla tavalla kuin sen omia kansalaisia, niiden vastaista on myös se, että jäsenvaltio estää omaa kansalaistaan tai oman lainsäädäntönsä mukaisesti perustettua yhtiötä sijoittautumasta toiseen jäsenvaltioon (asia C-264/96, ICI, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4695, 21 kohta).

31 Pääasiassa kyseessä olevien säännösten mukaan emoyhtiön välillisesti omistaman tytäryhtiön maksamat osingot, jotka emoyhtiön välitön tytäryhtiö on jakanut

uudelleen emoyhtiölle, kuuluvat tämän emoyhtiön verotettaviin tuloihin, jos kaikki kyseessä olevat yhtiöt ovat Saksassa yleisesti verovelvollisia. Nämä osingot on kuitenkin tosiasiassa vapautettu verosta jo maksetun veron vähentämiseen perustuvalla menetelmällä.

32 Sitä vastoin Itävaltaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön samalla tavoin maksamat osingot ovat verosopimuksen 15 artiklan mukaan suoraan verovapaita eivätkä ne siis kuulu Saksassa yleisesti verovelvollisen emoyhtiön verotettaviin tuloihin.

33 Koska EStG:n 3 c §:n mukaan menoja, joilla on välitön taloudellinen yhteys verovapaisiin tuloihin, ei voida vähentää kuluina, Saksassa yleisesti verovelvolliselle emoyhtiölle, jolla on välillisesti osakkuus Itävaltaan sijoittautuneessa tytäryhtiössä, aiheutuneet rahoitusmenot ovat vähennyskelvottomia siltä osin kuin ne liittyvät viimeksi mainitun maksamiin osinkoihin, jotka on jaettu uudelleen emoyhtiölle verovapausjärjestelmää soveltaen. Sitä vastoin siinä tapauksessa, että kaikki kyseessä olevat yhtiöt ovat yleisesti verovelvollisia Saksassa, tällaiset menot ovat kokonaan vähennyskelpoisia. Tällaisessa tilanteessa jaetut osingot sisällytetään sen veron määräytymisperusteeseen, jota osakkeenomistajayhtiö on velvollinen maksamaan, vaikka ne tosiasiassa ovat myös verovapaita.

34 Tästä seuraa, että yhtiön, joka omistaa välillisesti tytäryhtiön Itävallassa, kuten Keller Holding, verotuksellinen tilanne on epäedullisempi kuin se olisi ollut, jos välillisesti omistettu tytäryhtiö olisi sijoittautunut Saksaan. Kummassakin tapauksessa osinkoja voidaan konsernin sisällä tosin verottomasti siirrellä eli ensimmäisessä tapauksessa siten, että Itävaltaan sijoittautuneiden yhtiöiden maksamat osingot ovat verosopimuksen nojalla verovapaita, ja toiseksi siinä tapauksessa, että välillisesti omistettu tytäryhtiö on sijoittautunut Saksaan, menetelmällä, jonka mukaan osingot jakaneen yhtiön maksama vero vähennetään osingot saaneen yhtiön maksettavasta verosta. Kuitenkin rahoitusmenot, joilla on taloudellinen yhteys välillisesti omistetun

tytäryhtiön maksamiin osinkoihin, ovat kokonaisuudessaan vähennyskelpoisia ainoastaan siinä tapauksessa, että tämä tytäryhtiö on sijoittautunut Saksaan.

35 Kun tämä erilainen kohtelu otetaan huomioon, emoyhtiö saattaa luopua harjoittamasta toimintaansa toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden tytäryhtiöiden tai välillisesti omistettujen tytäryhtiöiden välityksellä (ks. vastaavasti asia C-168/01, Bosal, tuomio 18.9.2003, Kok. 2003, s. I-9409, 27 kohta).

36 Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset kuitenkin väittävät yhtäältä, että tällainen erilainen kohtelu ei ole sijoittautumisvapauden rajoitus, koska jäsenvaltioon sijoittautuneen emoyhtiön, joka omistaa välillisesti tytäryhtiön, jonka kotipaikka on samassa valtiossa, tilanne ei ole rinnastettavissa sellaisen emoyhtiön tilanteeseen, jonka välillisesti omistama tytäryhtiö on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon. Ne korostavat, että kotimaisen välillisesti omistetun tytäryhtiön maksamat osingot sisällytetään emoyhtiön veron määräytymisperusteeseen, kun taas itävaltalaisen välillisesti omistetun tytäryhtiön maksamat osingot ovat verovapaita. Rahoitusmenojen vähennyskelpoisuuden rajoitus on näiden hallitusten mukaan välttämätön seuraus siitä, että ulkomailta saadut osingot ovat verovapaita. Se, että Keller Holdingiin ei sovelleta aikaisemmin maksetun veron vähentämismenetelmää, johtuu siitä, että Keller Wien on sijoittautunut Itävaltaan ja se on näin ollen verovelvollinen Itävallan yhtiöverotuksessa. Näin ollen viimeksi mainittu, toisin kuin Saksaan sijoittautunut välillisesti omistettu tytäryhtiö, on maksanut yhteisöveroa Itävallan viranomaisille eikä Saksan viranomaisille.

37 Tältä osin on todettava, että saatujen osinkojen verotuksen osalta Saksassa yleisesti verovelvolliset emoyhtiöt ovat toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa, saavatpa ne osinkoja tähän jäsenvaltioon sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä tai sellaiselta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä, jonka kotipaikka on Itävallassa. Kummassakin tapauksessa emoyhtiön saamat osingot ovat nimittäin tosiasiassa

verovapaita. Näin ollen ainoastaan ulkomailta saatuja osinkoja koskeva emoyhtiön rahoitusmenojen vähennyskelpoisuuden rajoitus, jonka on esitetty olevan välttämätön seuraus osinkojen verovapaudesta, ei heijasta emoyhtiöiden siltä osin erilaista tilannetta, onko emoyhtiöiden välillisesti omistaman tytäryhtiön kotipaikka Saksassa vai jossain toisessa jäsenvaltiossa.

38 Sillä, että Itävaltaan sijoittautuneet välillisesti omistetut tytäryhtiöt eivät ole yhteisöverovelvollisia Saksassa, ei ole tältä osin merkitystä. Pääasiassa kyseessä oleva verokohtelun ero koskee emoyhtiöitä sen mukaan, omistavatko ne välillisesti tytäryhtiöitä Saksassa vai eivät, vaikka nämä emoyhtiöt ovat kaikki sijoittautuneet tähän jäsenvaltioon. Viimeksi mainittujen verotuksellisesta tilanteesta niiden välillisesti omistamien tytäryhtiöiden niille maksamien osinkojen suhteen on kuitenkin todettava, että emoyhtiöiltä ei kanneta veroa näistä osingoista, ovatpa nämä osingot peräisin Saksassa tai Itävallassa verotettavilta välillisesti omistetuilta tytäryhtiöiltä.

39 Toisaalta Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset väittävät asiassa C-204/90, Bachmann (Kok. 1992, s. I-249, Kok. Ep. XII, s. I-1) ja asiassa C-300/90, komissio vastaan Belgia (Kok. 1992, s. I-305) 28.1.1992 annettuihin tuomioihin viitaten, että tarve säilyttää kansallisen verojärjestelmän johdonmukaisuus on objektiivinen peruste pääasiassa kyseessä oleville verosäännöksille. Näiden hallitusten mukaan verotuksellisen edun myöntämisen eli yhtiön toisessa yhtiössä hankkimaan osakkuuteen liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuuden ja tämän edun kompensoimisen kantamalla tietty vero eli käsiteltävänä olevassa asiassa jaettujen osinkojen verotuksen välillä on suora yhteys samassa verotuksessa. Käänteisesti verohaittaa, joka pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle emoyhtiölle aiheutuu, eli mainittujen menojen vähennyskelvottomuutta, kompensoi sitä vastaava etu, joka käsiteltävänä olevassa asiassa on verovapaiden osinkojen saaminen.

40 Tältä osin on syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Bachmann antamansa tuomion 28 kohdassa ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Belgia antamansa tuomion 21 kohdassa, että tarpeella säilyttää verojärjestelmän johdonmukaisuus voidaan perustella perustamissopimuksessa taattujen perusvapauksien käytön rajoitus. Jotta kuitenkin tähän tarpeeseen tukeutuva perustelu voitaisiin hyväksyä, on selvitettävä, että kyseinen verotuksellinen etu on suorassa yhteydessä siihen, että tämä etu kompensoidaan kantamalla tietty vero (ks. vastaavasti asia C-484/93, Svensson ja Gustavsson, tuomio 14.11.1995, Kok. 1995, s. I-3955, 18 kohta; em. asia ICI, tuomion 29 kohta ja em. asia Manninen, tuomion 42 kohta).

41 Kyseessä olevien kansallisten säännösten tarkastelusta kuitenkin ilmenee, että Saksassa yleisesti verovelvolliset yhtiöt, joiden määräysvallassa on tähän samaan jäsenvaltioon sijoittautunut tytäryhtiö tai välillisesti omistettu tytäryhtiö, hyötyvät sekä osakkuuksiinsa liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuudesta verotuksessa että osinkojen verovapaudesta aikaisemmin maksetun veron vähentämismenetelmän mukaisesti. Sitä vastoin vaikka osingot, jotka Saksassa yleisesti verovelvolliset emoyhtiöt saavat Itävaltaan sijoittautuneelta tytäryhtiöltä tai välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä, ovat myös verovapaita, emoyhtiöiden osakkuuksiin liittyviä menoja ei kuitenkaan saa vähentää verotuksessa.

42 Näin ollen verojärjestelmän johdonmukaisuuden takaamisen tarvetta koskevaa väitettä, jonka mukaan saksalaisen emoyhtiön, joka on saanut Itävaltaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön jakamia osinkoja, rahoitusmenojen vähennyskelvottomuuden kompensoi verotuksellinen etu, joka muodostuu näiden osinkojen verovapaudesta, ei voida hyväksyä, koska siinä tapauksessa, että emoyhtiö saa osinkoja Saksaan sijoittautuneelta välillisesti omistamaltaan tytäryhtiöltä, verotuksellista etua, joka muodostuu sen osakkuuksiin tytäryhtiöissä liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuudesta, ei tosiasiassa vastaa minkään tälle emoyhtiölle jaettuihin osinkoihin kohdistuvan veron kantaminen. Viimeksi mainitussa tapauksessa nimittäin, kuten Saksan hallitus itsekin toteaa, jaettujen voittojen taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi sitä, että jaetut osingot ovat yhteisöveron alaisia, kompensoi se, että osingot jakavan yhtiön aikaisemmin maksama vero vähennetään.

43 Verojärjestelmän johdonmukaisuuden takaamisen tarpeen olemassaolon osoittamiseksi Saksan hallitus ei myöskään voi esittää perusteluna sitä, että ulkomaisen välillisesti omistetun tytäryhtiön saamaa voittoa, toisin kuin Saksaan sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön saamaa voittoa, ei voida verottaa tässä jäsenvaltiossa. Pääasiassa kyseessä olevilla säännöksillä ei nimittäin luoda yhteyttä emoyhtiön osakkuuksiin liittyvien rahoitusmenojen vähennyskelpoisuuden ja välillisesti omistetun tytäryhtiön verotettavan voiton välille. Lisäksi tämän välillisesti omistetun tytäryhtiön saama voitto, joka on mahdollistanut sille osingonjaon, on yhtiöveron alaista Itävallassa, aivan kuten sellaisen välillisesti omistetun tytäryhtiön voitto, jonka kotipaikka sijaitsee Saksassa, on veronalaista Saksassa, eikä emoyhtiön sijoittautumispaikalla ole tässä suhteessa merkitystä.

44 Samoista syistä pääasiassa kyseessä olevia kansallisia säännöksiä ei voida perustella alueperiaatteella, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sen asiassa C-250/95, Futura Participations ja Singer, 15.5.1997 antamansa tuomion (Kok. 1997, s. I-2471) 22 kohdassa todennut. Näitä säännöksiä ei nimittäin voida katsoa mainitun periaatteen toteuttamiseksi, koska niissä evätään Saksassa yleisesti verovelvolliselle emoyhtiölle, joka saa osinkoja Itävaltaan sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä, aiheutuneiden rahoitusmenojen vähennysoikeus siitä syystä, että nämä osingot ovat Saksassa verovapaita, vaikka Saksassa yleisesti verovelvollisen välillisesti omistetun tytäryhtiön, jolla on kotipaikka Saksassa, samalle emoyhtiölle maksamat osingot ovat tosiasiassa myös verovapaita sellaisen menetelmän johdosta, jonka mukaan osingot jakavan yhtiön aikaisemmin maksama vero vähennetään.

45 Saksan valtio ei myöskään voi perustellusti vedota pääasiassa kyseessä olevien säännösten perustelemiseksi siihen, että nämä säännökset rajoittuvat panemaan täytäntöön verotusvallan, josta säädetään direktiivin 90/435 4 artiklan 2 kohdassa, jossa kullekin jäsenvaltiolle annetaan siinä tapauksessa, että emoyhtiö saa johonkin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tytäryhtiön jakamia voittoja, joita ensin mainittu jäsenvaltio joko ei verota tai joita se verottaa valtuuttaen emoyhtiön kuitenkin vähentämään veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa

vastaavan osuuden, mahdollisuus säätää, ettei osuuteen liittyviä kuluja saa vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista. Riippumatta siitä, sovelletaanko mainittua direktiiviä käsiteltävänä olevaan asiaan, tällaista mahdollisuutta voidaan kuitenkin käyttää vain perustamissopimuksen perustavanlaatuisia määräyksiä, tässä tapauksessa perustamissopimuksen 52 artiklaa, noudattaen.

46 Koska ei ole osoitettu, että pääasiassa kyseessä olevat kansalliset säännökset olisivat perusteltuja yleistä etua koskevista pakottavista syistä, on todettava, että ne ovat perustamissopimuksen 52 artiklan vastaisia.

47 Siltä osin kuin säännöksiä sovelletaan sellaisiin tosiseikkoihin, jotka ovat tapahtuneet vuonna 1994, on viitattava ETA-sopimukseen sisältyviin sijoittautumisvapautta koskeviin määräyksiin.

48 Kuten ETA-sopimuksen 6 artiklassa täsmennetään, mainitun sopimuksen määräyksiä — siltä osin kuin ne ovat sisällöltään samoja kuin vastaavat perustamissopimuksen tai tätä perustamissopimusta sovellettaessa annettujen säädösten säännöt — tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa yhteisöjen tuomioistuimen ennen mainitun sopimuksen allekirjoittamista antamien merkityksellisten ratkaisujen mukaisesti. Lisäksi sekä yhteisöjen tuomioistuin että EFTAn tuomioistuin ovat tunnustaneet tarpeen valvoa sitä, että perustamissopimuksen kanssa sisällöltään samoja ETA-sopimuksen sääntöjä tulkitaan yhdenmukaisesti (asia C-452/01, Ospelt ja Schlössle Weissenberg, tuomio 23.9.2003, Kok. 2003, s. I-9743, 29 kohta ja asia C-286/02, Bellio F.lli, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, s. I-3465, 34 kohta; ks. myös asia E-1/03, EFTAn valvontaviranomainen v. Islanti, EFTAn tuomioistuimen tuomio 12.12.2003, *EFTA Court Report*, s. 143, 27 kohta).

49 On kuitenkin todettava, että ETA-sopimuksen 31 artiklassa esitetyt sijoittautumisvapauden rajoitukset kieltävät säännöt ovat samat kuin perustamissopimuksen 52 artiklassa määrätyt säännöt.

50 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 52 artiklaa ja ETA-sopimuksen 31 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille jäsenvaltion säännöksille, joiden mukaan tässä jäsenvaltiossa yleisesti verovelvolliselle emoyhtiölle osakkuuden hankkimisesta tytäryhtiössä aiheutuneet rahoitusmenot ovat vähennyskelvottomia verotuksessa, jos nämä menot liittyvät osinkoihin, jotka ovat verovapaita siitä syystä, että ne on saatu johonkin toiseen jäsenvaltioon tai mainitun sopimuksen osapuolena olevaan valtioon sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä, vaikka tällaiset menot ovat vähennyskelpoisia, jos ne liittyvät samaan jäsenvaltioon, jossa emoyhtiöllä on kotipaikka, sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön maksamiin osinkoihin, jotka tosiasiassa ovat myös verovapaita.

Pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten tulkinta

51 Koska pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset kansalliset säännökset ovat perustamissopimuksen ja ETA-sopimuksen sijoittautumisvapautta koskevien määräysten vastaisia, ei ole tarpeen tutkia, ovatko nämä säännökset myös pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten vastaisia.

Oikeudenkäyntikulut

52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 52 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 43 artikla) ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen 31 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille jäsenvaltion säännöksille, joiden mukaan tässä jäsenvaltiossa yleisesti verovelvolliselle emoyhtiölle osakkuuden hankkimisesta tytäryhtiössä aiheutuneet rahoitusmenot ovat vähennyskelvottomia verotuksessa, jos nämä menot liittyvät osinkoihin, jotka ovat verovapaita siitä syystä, että ne on saatu johonkin toiseen jäsenvaltioon tai mainitun sopimuksen osapuolena olevaan valtioon sijoittautuneelta välillisesti omistetulta tytäryhtiöltä, vaikka tällaiset menot ovat vähennyskelpoisia, jos ne liittyvät samaan jäsenvaltioon, jossa emoyhtiöllä on kotipaikka, sijoittautuneen välillisesti omistetun tytäryhtiön maksamiin osinkoihin, jotka tosiasiassa ovat myös verovapaita.

Allekirjoitukset